

گزارش پژوهشی :

درآمدی بر ماهیت و آثار سیاست کنترل مقداری ترازنامه شبکه بانکی

انديشگه اقتصاد مقاومتي |

گروه پول و بانک |

اسفند ماه ۱۴۰۲

رهبر معظم انقلاب: علاج برون رفت از مشکلات کشور «اقتصاد مقاومتی» است.

معرفی اندیشکده اقتصاد مقاومتی

اندیشکده اقتصاد مقاومتی یک کانون تفکر با مأموریت «تصمیم سازی برای حل مسائل اقتصاد کشور در راستای تحقق اقتصاد مقاومتی» است که در سال ۱۳۹۵ فعالیت رسمی خود را آغاز نمود.

شناسایی شبکه مسائل در هر حوزه موضوعی، طراحی راهکار برای حل مسائل احصاء شده و هم‌اندیشی جهت ارزیابی و تدقیق آن، بررسی تجربیات جهانی، طرح مباحث در فضای نخبگانی و رسانه‌ای و پیگیری راهکارهای ارائه شده از دستگاه‌ها و مسئولین مرتبط به منظور اتخاذ تصمیمات لازم، از جمله فعالیت‌هایی است که در اندیشکده انجام می‌شود.

علاقه‌مندان می‌توانند از طریق سایت Mett.ir با اندیشکده اقتصاد مقاومتی در ارتباط باشند و نظرات، انتقادات و پیشنهادهای خود را در خصوص این گزارش و همچنین سایر فعالیت‌های اندیشکده، مطرح کنند.

درآمدی بر ماهیت و آثار

سیاست کنترل مقداری ترازنامه شبکه بانکی

پول و بانک	گروه موضوعی:
پژوهشی	نوع گزارش:
۱۴۰۲۱۲۲۱۴	شناسه:
۱۴۰۲/۱۲/۰۱	تاریخ انتشار:
سید محمد نبی زاده	تهیه و تدوین:
حمید فرهادی	همکاران:
محمد قائدامینی	مدیر مطالعه:
محمد مهدی یزدانی	ناظر علمی:
حسین درودیان	اظهار نظر کننده‌ها:
عباس دادجوی توکلی	
مجید شاکری	

خلاصه مدیریتی

افزایش قیمت‌ها و بی‌ثباتی آن در طول ۵ دهه اخیر به یکی از معضلات اقتصاد ایران تبدیل شده است، به گونه‌ای که در بسیاری از نظرسنجی‌ها تورم در صدر مهم‌ترین مشکلات مردم قرار دارد. بنابراین مهار تورم، به خصوص تورم‌های بالا و شوک‌وار از جهت آثار سوئی که بر اقتصاد و جامعه دارد همواره یکی از دغدغه‌های اصلی سیاستگذاران بوده است. با توجه به این گزاره مشهور که برای مهار تورم باید نقدینگی را مهار نمود، «کنترل رشد نقدینگی» به یکی از اهداف اصلی تمامی دولت‌ها تبدیل شده است. در سال‌های ابتدایی دولت یازدهم (سال‌های ۹۲ به بعد) تلاش بر این بود که با عدم استقراض دولت از بانک مرکزی و کنترل پایه پولی، رشد نقدینگی مهار شود؛ اما پس از گذشت چندین سال، ناکارآمدی کنترل نقدینگی از طریق کنترل پایه پولی نمایانگر شد. در ادامه و با تکاملی که در ادبیات اقتصاد پولی صورت گرفت، سیاستگذار به این نتیجه رسید که برای کنترل رشد نقدینگی در اقتصاد ایران، باید به کنترل آن از سمت مصارف پردازد.

پس از تاکید رهبر انقلاب بر اهمیت و ضرورت مدیریت نقدینگی توسط کارگروهی فعال^۱، کمیته نقدینگی بانک مرکزی شکل گرفت و سیاست کنترل ترازنامه جزو اولین خروجی‌های موثر این کمیته بود.^۲ پس از طرح ایده در کمیته نقدینگی و تصویب آن در شورای پول و اعتبار، سرانجام بانک مرکزی در ۲۷ اسفند ۱۳۹۹ ضوابط ناظر بر کنترل مقداری دارایی‌های شبکه بانکی را ابلاغ کرد.^۳ طبق این ضوابط، سقف رشد ترازنامه بانک‌های تجاری در هر ماه ۲ درصد و بانک‌های تخصصی ۲.۵ درصد خواهد بود، طوری که ترازنامه یک بانک تجاری در طول سال، ۲۴ درصد و بانک تخصصی ۳۰ درصد افزایش یابد. برای کنترل رشد ترازنامه بانک‌ها در این برنامه، کنترل سمت راست ترازنامه که شامل دارایی‌های بانک می‌شود هدف‌گذاری شد، چرا که یکی از علل اصلی افزایش نقدینگی، پولی که در فرآیند رشد دارایی و اعطای تسهیلات خلق می‌شود عنوان شده است.

این ضوابط باتوجه به تغییرات در ریاست بانک مرکزی در ایام انتخابات سال ۱۴۰۰ مسکوت ماند تا در نهایت بعد از استقرار دولت سیزدهم و انتخاب رئیس کل جدید بانک مرکزی، در دستور کار حوزه نظارتی بانک مرکزی قرار گرفت و از آبان ۱۴۰۰ رسماً اجرا شد. ۲۵ مرداد ۱۴۰۱ بانک مرکزی در راستای متناسب سازی رشد ترازنامه بانک‌ها و مؤسسات اعتباری با شاخص‌های ثبات و سلامت، تصمیمات جدیدی گرفت. مطابق بخشنامه

^۱ به نظر من مسئله‌ی بانک‌ها و بخصوص تکیه‌ی روی مسئله‌ی نقدینگی احتیاج دارد به یک کارگروه دانا، حسّاس، پُرکار، خطرپذیر و شجاع... یک کارگروه قویّ فعالِ شب‌وروزکار، معین بشوند فقط برای اینکه فکر کنند ببینند با مسئله‌ی بانک‌ها و با مسئله‌ی نقدینگی چه‌جوری بایستی برخورد کنند. (بیانات در دیدار اعضای هیئت دولت - ۲۴ تیر ۱۳۹۷)

^۲ کنترل ترازنامه دو تجربه‌ی اجرا شده در سال ۱۳۳۸ در کشور ایران و در سال ۱۹۹۴ تا ۲۰۱۸ در کشور چین دارد. این سیاست در سال ۱۳۳۸ و ۱۳۳۹ بعد از وقوع تورم بالا به پیشنهاد صندوق بین‌المللی پول در ایران اجرا شده است و چین نیز به علت اختلال در مکانیسم‌های انتقال بهره و مشکل سرمایه اجتماعی در سال ۱۹۹۴ کنترل ترازنامه را بجای هدف‌گذاری تورمی انتخاب کرده است.

^۳ <https://www.cbi.ir/page/21564.aspx>

جدید^۴، بانک مرکزی بر اساس شاخص های خود رشد سقف ترازنامه بانک ها را در حدود ۱.۳۳ تا ۲.۵ درصد اعلام کرد. همچنین طبق این بخشنامه، بانک مرکزی سقف نرخ ذخیره قانونی برای بانک های متخلف را از ۱۳ درصد به ۱۵ درصد افزایش داد که جریمه عدم رعایت رشد سقف ترازنامه، سنگین تر شود.

اکنون پس از گذشت ۲ سال از اجرای مهم ترین سیاست دولت در کنترل تورم، بررسی نظری و تجربی این سیاست و اثراتی که بر اقتصاد کلان ایران گذاشته از اهمیت زیادی برخوردار است؛ چرا که در صورت عدم رفع نقایص، این سیاست نه تنها به اهداف خود نمی رسد بلکه ممکن است آثار زیان باری نیز بر جای بگذارد. بنابراین وقت ارزیابی دقیق این سیاست رسیده است. ارزیابی این سیاست در دو سطح امکان پذیر؛ سطح اول مربوط به سنجش میزان موفقیت این سیاست در دستیابی به اهداف خود است (اهدافی که طراحان و سیاستگذاران متصور بودند) و سطح دوم، ارزیابی مربوط به اثرات این سیاست بر متغیرهای اسمی و حقیقی اقتصاد است. پژوهش حاضر از طریق مصاحبه با طراحان این سیاست، کارشناسان اقتصادی و همچنین تحلیل داده های اقتصاد کلان، به دنبال پاسخ به این سوال است که سیاست کنترل مقداری ترازنامه در نهایت چه هزینه ها و منفعتی را برای اقتصاد کشور پدید آورده است؟ پاسخ به این سوال می تواند آینده کنترل ترازنامه را روشن تر و اقدامات لازم برای اصلاح و تکمیل آن را شفاف تر کند.

اولین و نزدیک ترین هدف این سیاست، کنترل رشد نقدینگی بوده است. با اجرای این سیاست، رشد نقدینگی از سطوح بالای ۴۰ درصد در نیمه دوم سال ۱۴۰۰ به سطوح زیر ۳۰ درصد در بهار ۱۴۰۲ رسید. این روند کاهنده رشد نقدینگی در دی ماه ۱۴۰۲ به ۲۵.۲ درصد رسید که می توان عملکرد سیاستگذار در این بخش را موفق ارزیابی کرد.^۵ از طرف دیگر علیرغم کنترل مستقیم نقدینگی، سیاستگذار همزمان سیاست انقباضی شدیدی را در پایه پولی نیز اعمال نمود که نتیجه آن کاهش ذخایر مازاد شبکه بانکی، اضافه برداشت برخی از بانک ها و در نهایت افزایش نرخ بهره بین بانکی شد. اگرچه کاهش ذخایر مازاد و افزایش نرخ های بهره به دنبال اجرای یک سیاست انقباضی، امری طبیعی است اما بانک مرکزی از طریق کنش فعالانه در لایه پایه پولی می تواند علاوه بر جلوگیری از اضافه برداشت اجباری شبکه بانکی و به تبع جلوگیری از رشدهای شدید نرخ بهره، طرح های پیشران اقتصاد را نیز تامین مالی کند. هر چند طراحان اولیه سیاست، ناظر به این موضوع «بند پیشران» را در نسخه اولیه سیاست تعبیه نمودند که به تصویب شورای پول و اعتبار نیز رسید، اما مقامات پولی تاکنون نسبت به اجرای این بند اقدامی انجام نداده اند. هرچند یکی از علل مهم این موضوع را می توان عدم جمع بندی در خصوص طرح های پیشران دانست، اما نگرانی بانک مرکزی از رشد پایه پولی متاثر از نظریه

^۴ <https://cbi.ir/showitem/24065.aspx>

^۵ هر چند نباید کنترل رشد نقدینگی را به تنهایی معیار ارزیابی سیاستگذار قرار داد، چرا که این متغیر خود به دنبال تحقق اهدافی دیگر است.

ضریب فزاینده نیز از دیگر علل مهم آن است. بدین معنا که هرگونه رشد پایه پولی مذموم تلقی می‌گردد و باید از آن جلوگیری کرد. نتیجه این امر تجربه شده، رشد منفعلانه پایه پولی از طریق اضافه برداشت است، به گونه‌ای که نرخ رشد پایه پولی که از تیرماه ۱۴۰۰ روند کاهشی به خود گرفته بود، از مرداد ۱۴۰۱ افزایشی شد و از ۲۶.۲ درصد در تیر ۱۴۰۱ به ۴۱.۱ درصد در تیر ۱۴۰۲ رسید. بنابراین عملکرد سیاستگذار در این بخش، تکرار خطاهای گذشته است و موفق ارزیابی نمی‌شود.

در رابطه با مهم‌ترین هدف کنترل ترازنامه یعنی تأثیر این سیاست بر تورم اختلاف نگاه‌های زیادی وجود دارد، چرا که تورم برون داد متغیرهای متعددی در اقتصاد است و سنجش تأثیر یک متغیر کار آسانی نیست. اگرچه انتظار برخی از افراد موثر در سیاستگذاری پولی بر این بود که با یک وقفه حدوداً ۹ ماهه، کاهش رشد نقدینگی خود را در کاهش قابل ملاحظه تورم نشان دهد، اما آمارها بیانگر عدم تغییر محسوس این کاهش بر نرخ تورم است. به گونه‌ای که نرخ تورم حدود ۴۲ درصدی در ابتدای اجرای این سیاست اگرچه در بازه‌هایی به سطوح زیر ۴۰ درصد رسید (۳۹.۲ درصد در مهر ۱۴۰۲) اما نهایتاً در ماه‌های پایانی سال ۱۴۰۲ مجدداً به سطوح بالای ۴۰ درصد بازگشت. بنابراین اگرچه اصل این سیاست برای جلوگیری از چرخه تشدید شونده تورم-نقدینگی امری ضروری بود، اما تکیه بیش از حد به آن به عنوان سیاستی که قرار است نرخ تورم را به شدت کاهش دهد، خطایی بوده که سیاستگذار در نقطه کنونی به آن مبتلا شده است. نشانه آن نیز بعضی سخنان مسئولان ذی ربط است که هر گاه سوال و صحبت از کاهش تورم می‌شود، صرفاً به تحت کنترل بودن نقدینگی اشاره می‌کنند. برای کنترل تورم در ایران با توجه به ماهیت آن، سیاستگذار نیازمند مجموعه اقدامات دیگریست که بیان آن در این مجال نمی‌گنجد.

به عنوان یکی از مهم‌ترین اثرات این سیاست باید به کاهش دسترسی بنگاه‌های اقتصادی به منابع بانکی (برون‌رانی) اشاره نمود. طبیعی بود که پس از اجرای یک سیاست انقباضی پولی، قدرت بانک‌ها برای اعطای تسهیلات کاهش پیدا کند و محدود شود؛ اما این مسأله که «در این فرآیند، چه کسانی از دریافت وام و تسهیلات محروم شده‌اند» اهمیت بالایی می‌یابد. نکته‌ای که رهبر معظم انقلاب نیز در دیدار خود با تولیدکنندگان و فعالان اقتصادی بدان اشاره فرمودند.^۶

^۶ «وقتی که ما در این زمینه به سیاست‌های انقباضی رومی‌آوریم، طبیعتاً منابعی که بانک‌ها در اختیار فعالان اقتصادی می‌گذارند محدود می‌شود. بانک مرکزی باید جوری مدیریت کنند کار را، این جور نباشد که حالا شرکت‌های دولتی بیایند همین سهم محدود منابعی را که بناست بانک‌ها بدهند، شرکت‌های دولتی بردارند ببرند، یا شرکت‌های خاص بردارند ببرند، شرکت‌هایی که افرادش زرنگ‌ترند، دست و پا دارترند، ارتباطات بیشتری دارند. این جور نباشد. این مدیریت لازم دارد. یک مدیریت، یعنی رعایت عدالت به معنای واقعی کلمه اینجا لازم است.» (بیانات در دیدار تولیدکنندگان و فعالان اقتصادی؛ ۱۰ بهمن ۱۴۰۲)

بررسی‌های اولیه این پژوهش بیانگر آن است که در فضایی که برخی از شرکت‌ها در تنگناهای اعتباری برای تامین سرمایه در گردش خود هستند، سهم برخی دیگر از شرکت‌ها به شدت افزایش یافته، به گونه‌ای که هیچ تناسبی با رشد میانگین تسهیلات بانکی ندارد. این موارد عمدتاً شامل دولت و شرکت‌های دولتی، شرکت‌های مرتبط با بانک‌ها و شرکت‌های بزرگی هستند که سپرده‌گذار کلان بانک نیز محسوب می‌شوند. این در حالیست که انتظار می‌رود شرکت‌های مختلف پس از دریافت تسهیلات - هم برای ایجاد و توسعه و هم برای سرمایه در گردش - به مرور زمان اتکای خود به تسهیلات را کم کرده و منابع داخلی را جایگزین آن نمایند و پس از دوره بلوغ نیز تا حد بسیار زیادی از وابستگی خود به تسهیلات بکاهند که فرصت استفاده از تسهیلات برای سایر شرکت‌های تازه تاسیس نیز فراهم شود. همچنین در شرایط جهش‌های ارزی، انتظار می‌رود شرکت‌هایی که ورودی و هزینه‌هایشان ریالی است اما درآمد ارزی دارند، کمترین مشکل را از ناحیه سرمایه در گردش پیدا کنند، بنابراین کمترین نیاز را به سرمایه در گردش نیز داشته باشند.

بررسی‌ها نشان می‌دهد حجم بالایی از تسهیلات را شرکت‌هایی دریافت می‌کنند که درآمد ارزی دارند؛ برخی از آن‌ها نیز در طی دوره جهش ارزی، رشد ۱۰۰ و ۲۰۰ درصدی در تسهیلاتشان نیز داشته‌اند که جزئیات آن در گزارش آمده است. همچنین بررسی رشد ۲۴ درصدی تسهیلات ازدواج به عنوان نماینده تسهیلات خرد در مقایسه با رشد ۴۵ درصدی کل تسهیلات، بیانگر کاهش سهم تسهیلات خرد، افزایش صف‌ها و افزایش بیشتر فشار اقتصادی بر توده‌های مردم است که نارضایتی ناشی از آن می‌تواند در بلندمدت سیاست کنترل ترازنامه را با چالش همراه کند. در مورد شرکت‌هایی که از تامین مالی بانکی بیرون رانده شده‌اند باید تمهیداتی اندیشه شود تا بتوانند با نرخ‌هایی متناسب با بازده بخش حقیقی، سرمایه در گردش یا منابع مالی مورد نیاز برای ایجاد و توسعه خود را تامین کنند. بنابراین در ارزیابی اثر سیاست کنترل ترازنامه بر برون‌رانی و مدیریت عوارض آن، سیاستگذار نمره قابل قبولی کسب نمی‌کند.

هرچند این پژوهش درصدد تبیین سیاست کنترل ترازنامه و ارزیابی اثرات آن بر اقتصاد ایران بوده و بنایی بر ورود تفصیلی به راهکارهای اصلاحی نداشته است، اما راهبردهایی در ادامه بیان می‌شود که سیاستگذار می‌تواند جهت اصلاح و تکمیل این سیاست یا مدیریت عوارض آن اتخاذ نماید:

۱- **اجرای بند پیشران:** بانک مرکزی در قالب بند پیشران متناسب با میزان رشد نقدینگی هدف‌گذاری شده، خطوط اعتباری به طرح‌های پیشران تولید، صنعت و بخش مولد اقتصاد تخصیص دهد. با این کار بانک مرکزی هم می‌تواند با ایفای نقشی فعالانه بر صندلی «هدایت اعتبار» بنشیند و نقش حکمرانی پولی خود را در هدایت تسهیلات و اعتبارات به سمت پروژه‌های بخش حقیقی اقتصاد ایفا کند و هم از افزایش اضافه‌برداشت و نرخ‌های بهره جلوگیری نماید.

۲- **وضع مالیات بر سود سپرده اشخاص حقوقی:** در فضایی که دسترسی به اعتبارات برای بنگاه‌ها و شرکت‌های کوچک و متوسط سخت شده است، برخی از شرکت‌های بزرگ یا شرکت‌های وابسته به بانک‌ها که از جمله سپرده‌گذاران کلان بانکی نیز هستند، حجم زیادی از تسهیلات کلان را به خودشان اختصاص داده‌اند. لذا جهت تأمین سرمایه در گردش برخی از بنگاه‌ها بدون نیاز به خلق نقدینگی جدید، پیشنهاد می‌شود تا از طریق وضع مالیات بر سپرده اشخاص حقوقی و همچنین ایجاد هزینه در دریافت تسهیلات کلان، این‌گونه شرکت‌ها را به سمت استفاده از سپرده‌های خود سوق داده تا ظرفیت تسهیلات ایجاد شده به سایر شرکت‌های تولیدی برسد. البته نباید فراموش کرد که حکمرانی ریال و وضع قوانین تنظیم‌گر برای جلوگیری از سفته‌بازی در بازارهای دارایی به عنوان پیش‌زمینه این کار ضروری است.

۳- **اصلاح آیین‌نامه سرمایه در گردش:** ضروری است بانک مرکزی از طریق بازنگری در دستورالعمل تأمین مالی بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط (۱۴۰۱)، قاعده سرمایه در گردش را از طول دوره فروش به یک دوره تولید تغییر دهد تا شرکت‌ها صرفاً به اندازه نیاز طول دوره تولیدشان تسهیلات بگیرند. براساس قاعده کنونی برخی از شرکت‌ها ترجیح می‌دهند تمام سهمیه تسهیلاتی خود را دریافت و آن را صرف افزایش موجودی انبار کنند.

۴- **ارتقاء کیفی سیاست کنترل ترازنامه:** هر چند در نسخه‌های بعدی بجای یک قاعده برای تمامی بانک‌ها، حد کنترل ترازنامه به شاخص‌های کَمَلز (CAMELS) متصل شد و از این جهت یک گام رو به جلو بود، اما به دلایلی که در این مجال نمی‌گنجد، این شاخص‌ها دارای ایراداتی هستند؛ بنابراین لازم است متناسب با اهدافی از جمله تشویق بانک‌ها به هدایت اعتبار به سمت اهداف سیاستگذار، شاخص‌هایی برای تعیین حد رشد ترازنامه بانک‌ها طراحی شود. از جمله موارد قابل پیشنهاد می‌توان به «الزامات ذخیره‌ای مبتنی بر دارایی (ABRR)» اشاره نمود.^۷

⁷ Asset-Based - Reserve Requirements

فهرست مطالب

مقدمه	۱۱
فصل ۱. ماهیت سیاست کنترل ترازنامه	۱۲
۱-۱- انواع سیاست‌های پولی	۱۲
۱-۱-۱- سیاست پولی غیرمستقیم	۱۲
۱-۱-۲- سیاست پولی مستقیم	۱۲
۱-۱-۳- سیاست پولی از طریق سیاست ارزی	۱۳
۲-۱- سیاست کنترل مقداری ترازنامه	۱۳
۳-۱- مبنای نظری سیاست کنترل ترازنامه	۱۴
۱-۳-۱- نظریه برون‌زایی پول	۱۴
۲-۳-۱- نظریه دورن‌زایی پول	۱۵
۳-۳-۱- سیاست کنترل ترازنامه دلالتی از نظریه دورن‌زایی پول	۱۶
۱-۴- تجارب اجرای سیاست کنترل مقداری ترازنامه	۱۷
۱-۴-۱- برنامه تثبیت اقتصادی در سال ۱۳۳۸	۱۷
۲-۴-۱- کنترل حجم نقدینگی توسط کشور چین از اواسط دهه ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۸	۱۸
فصل ۲. اهداف و ضوابط اجرایی سیاست کنترل ترازنامه در ایران	۲۰
۱-۲- اهداف بالقوه سیاست کنترل ترازنامه	۲۰
۱-۱-۲- مهار تورم	۲۰
۲-۱-۲- هدایت اعتبار	۲۱
۳-۱-۲- نظارت بانکی	۲۱
۲-۲- اهداف سیاست کنترل ترازنامه از منظر طراحان	۲۲
۱-۲-۲- مهار تورم به عنوان هدف اصلی	۲۲
۲-۲-۲- هدایت اعتبار به عنوان هدف ضمنی و مکمل مهار تورم	۲۳
۳-۲-۲- نظارت بانکی به عنوان دیگر هدف ضمنی	۲۴
۳-۲- ضوابط اجرایی سیاست کنترل ترازنامه در ایران	۲۴
۱-۳-۲- بخشنامه اول	۲۵
۲-۳-۲- بخشنامه دوم	۲۵
۳-۳-۲- بخشنامه سوم	۲۶
۴-۳-۲- بخشنامه چهارم	۲۶
فصل ۳. سیاست کنترل مقداری ترازنامه در عمل	۲۸
۱-۳- کیفیت اجرای سیاست کنترل مقداری ترازنامه	۲۸

- ۲-۳-۲- پیامدها و نتایج سیاست کنترل مقداری ترازنامه ۲۸
- ۳-۲-۱- اثرات سیاست کنترل مقداری ترازنامه بر رشد نقدینگی ۲۸
- ۳-۲-۲- اثرات سیاست کنترل مقداری ترازنامه بر رشد پایه پولی ۲۹
- ۳-۲-۳- اثرات سیاست کنترل مقداری ترازنامه بر تورم ۳۰
- ۳-۲-۴- اثرات سیاست کنترل مقداری ترازنامه بر نرخ بهره ۳۲
- ۳-۲-۵- اثرات سیاست کنترل ترازنامه بر نسبت پول به شبه پول ۳۳
- ۳-۲-۶- اثرات سیاست کنترل مقداری ترازنامه بر ظرفیت تسهیلات‌دهی ۳۴
- ۳-۲-۷- اثرات رکودی سیاست کنترل مقداری ترازنامه ۴۰
- فصل ۴. برون‌رانی ۴۳**
- ۴-۱- بررسی صنایع منتخب ۴۳
- ۴-۱-۱- مواد شیمیایی-متنوع ۴۳
- ۴-۱-۲- سیمان، آهک و گچ ۴۷
- ۴-۱-۳- مواد غذایی ۵۰
- ۴-۲- بررسی شرکت‌های صنعت مواد غذایی ۵۳
- ۴-۲-۱- شرکت‌های بزرگ‌مقیاس ۵۴
- ۴-۲-۲- شرکت‌های متوسط‌مقیاس ۵۵
- ۴-۲-۳- شرکت‌های کوچک‌مقیاس ۵۶
- ۴-۲-۴- برون‌رانی صنعت مواد غذایی در یک نگاه ۵۷
- ۴-۳- بررسی شرکت‌های نمونه ۵۸
- ۴-۳-۱- فولاد خوزستان ۵۸
- ۴-۳-۲- ایران خودرو ۵۹
- ۴-۳-۳- فولاد زرند ۶۰
- ۴-۳-۴- کویر تایر ۶۰
- ۴-۳-۵- افق تدبیر سلامت ۶۱
- ۴-۳-۶- پارسیان ۶۲
- ۴-۳-۷- سیمان باقران ۶۲
- ۴-۳-۸- سیمان اردستان ۶۳
- فصل ۵. نتیجه‌گیری و پیشنهادها ۶۴**
- منابع ۶۶**

فهرست جداول

- جدول ۱. بخشنامه‌های ابلاغی بانک مرکزی در مورد کنترل ترازنامه..... ۲۷
- جدول ۲. سرمایه در گردش و تسهیلات جاری صنعت مواد شیمیایی - متنوع (اعداد بر حسب میلیارد تومان)..... ۴۴
- جدول ۳. تسهیلات در سبد تسهیلات‌دهی صنعت مواد شیمیایی - متنوع..... ۴۴
- جدول ۴. سپرده و موجودی نقد صنعت مواد شیمیایی - متنوع (اعداد بر حسب میلیارد تومان)..... ۴۵
- جدول ۵. فروش و موجودی انبار صنعت مواد شیمیایی - متنوع (اعداد بر حسب میلیارد تومان)..... ۴۶
- جدول ۶. نسبت‌های عملیاتی صنعت مواد شیمیایی - متنوع (اعداد بر حسب تعداد روز)..... ۴۷
- جدول ۷. سرمایه در گردش و تسهیلات جاری صنعت سیمان، آهک و گچ (اعداد بر حسب میلیارد تومان)..... ۴۸
- جدول ۸. تسهیلات در سبد تسهیلات‌دهی صنعت سیمان، آهک و گچ..... ۴۸
- جدول ۹. سپرده و موجودی نقد صنعت سیمان، آهک و گچ (اعداد بر حسب میلیارد تومان)..... ۴۹
- جدول ۱۰. فروش و موجودی انبار صنعت سیمان، آهک و گچ (اعداد بر حسب میلیارد تومان)..... ۴۹
- جدول ۱۱. نسبت‌های عملیاتی صنعت سیمان، آهک و گچ (اعداد بر تعداد روز)..... ۵۰
- جدول ۱۲. سرمایه در گردش و تسهیلات جاری صنعت مواد غذایی (اعداد بر حسب میلیارد تومان)..... ۵۱
- جدول ۱۳. تسهیلات در سبد تسهیلات‌دهی صنعت مواد غذایی..... ۵۱
- جدول ۱۴. سپرده و موجودی نقد صنعت مواد غذایی (اعداد بر حسب میلیارد تومان)..... ۵۲
- جدول ۱۵. فروش و موجودی انبار صنعت مواد غذایی (اعداد بر حسب میلیارد تومان)..... ۵۲
- جدول ۱۶. نسبت‌های عملیاتی صنعت مواد غذایی (اعداد بر تعداد روز)..... ۵۳
- جدول ۱۷. دسته‌بندی شرکت‌های صنعت مواد غذایی (بر اساس فروش)..... ۵۴
- جدول ۱۸. منتخب ترازنامه شرکت‌های بزرگ مقیاس صنعت مواد غذایی..... ۵۵
- جدول ۱۹. منتخب ترازنامه شرکت‌های متوسط مقیاس صنعت مواد غذایی..... ۵۶
- جدول ۲۰. خلاصه منتخب شرکت‌های کوچک مقیاس صنعت مواد غذایی..... ۵۶
- جدول ۲۱. خلاصه منتخب ترازنامه شرکت فولاد خوزستان (اعداد به میلیارد تومان)..... ۵۹
- جدول ۲۲. خلاصه منتخب ترازنامه شرکت ایران خودرو (اعداد به میلیارد تومان)..... ۶۰
- جدول ۲۳. خلاصه منتخب ترازنامه شرکت فولاد زرنند (اعداد به میلیارد تومان)..... ۶۰
- جدول ۲۴. خلاصه منتخب ترازنامه شرکت کویر تایر (اعداد به میلیارد تومان)..... ۶۱
- جدول ۲۵. خلاصه منتخب ترازنامه شرکت افق تدبیر سلامت (اعداد به میلیارد تومان)..... ۶۱
- جدول ۲۶. خلاصه منتخب ترازنامه شرکت پارسیان (اعداد به میلیارد تومان)..... ۶۲
- جدول ۲۷. خلاصه منتخب ترازنامه شرکت سیمان باقران (اعداد به میلیارد تومان)..... ۶۲
- جدول ۲۸. خلاصه منتخب ترازنامه شرکت سیمان اردستان (اعداد به میلیارد تومان)..... ۶۳

فهرست نمودارها

- نمودار ۱. رشد نقطه به نقطه نقدینگی..... ۲۹
- نمودار ۲. رشد نقطه به نقطه پایه پولی..... ۳۰
- نمودار ۳. نرخ تورم ماهانه..... ۳۱
- نمودار ۴. تورم نقطه به نقطه..... ۳۱
- نمودار ۵. نرخ بهره بازار بین بانکی..... ۳۲
- نمودار ۶. نسبت پول به شبه پول..... ۳۴
- نمودار ۷. رشد نقطه به نقطه مطالبات شبکه بانکی از دولت..... ۳۵
- نمودار ۸. خالص مطالبات شبکه بانکی از دولت (اعداد بر حسب هزار میلیارد ریال)..... ۳۵
- نمودار ۹. رشد نقطه به نقطه مطالبات شبکه بانکی از شرکت‌های دولتی..... ۳۶
- نمودار ۱۰. مجموع مانده تسهیلات و تعهدات کلان جاری..... ۳۷
- نمودار ۱۱. رشد حجم تسهیلات امهالی و رشد حجم کل تسهیلات..... ۳۸
- نمودار ۱۲. نسبت تسهیلات امهالی به مجموع تسهیلات..... ۳۸
- نمودار ۱۳. درصد و مبلغ چک‌های برگشتی..... ۴۰
- نمودار ۱۴. شامخ کل..... ۴۲
- نمودار ۱۵. رشد تسهیلات صنعت پتروشیمی در سال ۱۴۰۱ (درصد)..... ۴۵
- نمودار ۱۶. رشد تسهیلات صنعت مواد غذایی در سال ۱۴۰۱..... ۵۷
- نمودار ۱۷. نسبت تسهیلات به سرمایه در گردش شرکت‌ها..... ۵۸